

De rol van de provincies in de SNL-monitoring

Voorbeeld uit Fryslân

tekst Haryt Dijkman & Henk Pieter Sterk (provincie Fryslân)

Natuurbeheerders houden bij hoe het gaat met de natuur in hun gebieden en rapporteren dat aan de provincies. Maar ook de provincies hebben hun eigen wegen om informatie te vergaren over de kwaliteit van natuur. Al deze informatie komt bij elkaar tijdens het Goede Gesprek dat provincies en terreinbeheerders met elkaar hebben over de resultaten van het beheer en de ambities van de beheerder en de provincie.

> Provincies vervullen, als uitvloeisel van het Natuurpact, een cruciale rol bij de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en het behoud van de actuele natuurkwaliteit van het netwerk. Een van de belangrijke instrumenten die we daarvoor hebben is het Subsidiestelsel Natuur en Landschap. De provincies stellen de natuurdoelen en de ambities vast, en stellen subsidies ter beschikking aan gecertificeerde terreinbeheerders die het feitelijke beheer uitvoeren. Voor ons is het heel belangrijk dat de natuurbeheerders een goede monitoring uitvoeren. Dat levert informatie op over het al dan niet bereiken van de doelen. Mochten doelen niet gehaald worden, dan kunnen we met de beheerder in gesprek gaan over het beheer en de doelen: moet en kan het beheer anders of moeten we de doelen aanpassen? De SNL-monitoring is als een thermometer die iets zegt over de natuurkwaliteit in het betreffende gebied.

Het Goede Gesprek

De taak van de provincie vatten we breder op dan alleen maar de monitoringsgegevens ontvangen en subsidie verstrekken. We willen uiteraard weten of de subsidies goed gebruikt worden en of we de gezamenlijke doelen halen. Belangrijk uitgangspunt hierbij is vertrouwen: we vertrouwen erop dat terreinbeheerders goed werk doen en dat

ze het geld efficiënt en effectief inzetten. Tegelijk moeten we politiek gezien ook kunnen verantwoorden dat het geld goed is besteed. We laveren in feite tussen vertrouwen en controle. Voor dat laveren hebben we het systeem van de Goede Gesprekken. Daarin gaan we met de beheerders van een gebied (particulieren, landgoedeigenaren, terreinbeheerders) om tafel en bespreken we de toestand van de natuur in een bepaald gebied. Het Goede Gesprek in Fryslân begint met een startdocument dat we samen met de beheerders hebben opgesteld. In het startdocument zit het natuurbeheerplan en staan de ambities verwoord. Verder bevat het de data van de SNL-monitoring en onze beoordeling daarvan. Het is dus alle relevante informatie over het gebied en het beheer ervan.

Reflectie

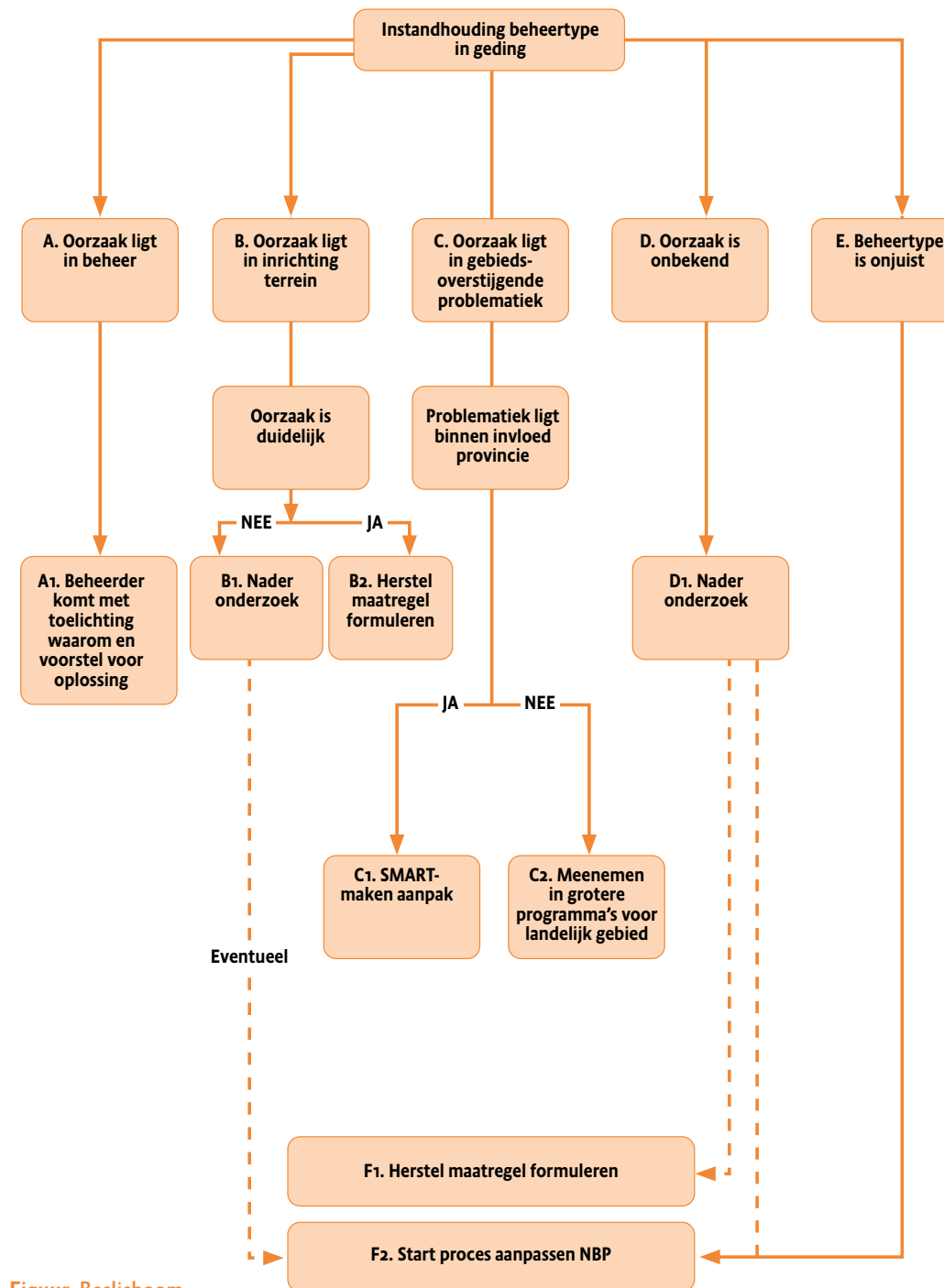
Tijdens het Goede Gesprek bespreken we gezamenlijk de kwaliteit van het onderhavige beoordelingsgebied in het licht van de actuele kwaliteit en de ambities. In Fryslân hebben we 37 beoordelingsgebieden. Elke zes jaar organiseren we voor een gebied Het Goede Gesprek. Hierin bespreken we, gecombineerd met een veldbezoek, de SNL-monitoringsresultaten en de kartering, de losse waarnemingen en de beoordeling Rekenmodule Natuurkwaliteit voor Natuurnetwerk Nederland (RNN). Met het RNN is het mogelijk om op een gestandaardiseerde manier op basis van vijf kenmerken van het natuurgebied de natuurkwaliteit te berekenen. Dit gebeurt op het niveau van een SNL-beheertype binnen een beoordelingsgebied. Het systeem rekent vervolgens automatisch de kwaliteit van alle beheertypen uit.

Het Goede Gesprek biedt dus de mogelijkheid om te reflecteren op ruimtelijke bedreigingen, kansen en mogelijkheden voor het beheer en biedt ruimte om te zoeken naar verbeteringen. Hierbij is de input van de beheerder natuurlijk erg belangrijk. Sinds vorig jaar hebben wij dit gesprek in Fryslân meer structuur gegeven, ook om het proces voor betrokken gebiedspartijen te vereenvoudigen. Eén van de knelpunten is dat het Goede Gesprek soms te veel een afvinkoefening wordt, waarbij er onvoldoende ruimte is voor diepgaande discussies over keuzes in het beheer, zoals het nastreven van conflicterende beheerambities in

Natura 2000. In Fryslân streven we dit nu na door collega's van het Natura 2000-team erbij te betrekken en het Goede Gesprek zoveel mogelijk na de beheerplanevaluatie in te plannen. Daarnaast zijn we bezig met het verbeteren en verfijnen van de rekenmodule, wat een meer data-gestuurd gesprek zou moeten kunnen ondersteunen, waarbij de monitoringsgegevens als leidraad dienen om het gesprek te verdiepen en om gezamenlijke leerpunten te identificeren.

Beslisboom

Voor de provincie Fryslân kunnen we zo bijvoorbeeld de natuurkwaliteit van onze blauwgraslanden in de gaten houden en vaststellen dat beheervormen zoals maaien op specifieke tijdstippen en extensief beweiden kunnen bijdragen aan het behoud of het herstel van deze zeldzame vegetatietypen. Uit ervaring en de monitoring blijkt dat waar deze beheermethoden consequent worden toegepast, soorten die sterk afhankelijk zijn van een stabiele waterhuishouding en een lage nutriëntenbeschikbaarheid het langer uithouden. Tijdens de gesprekken kunnen we er soms achter komen dat het geldende beheertype op een perceel om wat voor reden dan ook niet in stand gehouden is (of er nog niet is, of niet meer is). Of dat er handelingen worden verricht die wellicht hard nodig zijn, maar tegelijkertijd afbreuk doen aan de instandhouding van het beheertype. Dit is een problematische situatie gelet op de verplichting die voortvloeit uit de subsidiëring via de SNL. Daarom is het bij voorkomende situaties wenselijk om hier een concrete herstelactie aan te verbinden. Er kunnen meerdere redenen ten grondslag liggen aan de situatie. In de beslisboom (figuur 1) wordt voor verschillende mogelijke situaties een concrete actie vastgesteld. In het Goede Gesprek zullen de afgesproken acties (daar waar mogelijk) worden gerubriceerd onder de verschillende sporen van de beslisboom. Dit helpt de verslaglegging te vereenvoudigen. Jaarlijks gaan we in een individueel gesprek met de terreinbeheerders na of er voortgang op de uitvoering van de acties is en of die wellicht ook al succesvol zijn geweest. Datzelfde doen we overigens ook intern, want we formuleren acties die we zelf moeten uitvoeren. Regelmatig is er een intern overleg waarbij we de actielijsten doorneemen en actualiseren.

Figuur. Beslisboom voor acties voor herstelmaatregelen.

Gridcelanalyse

In Fryslân zien wij de komende jaren mogelijkheden om de informatie uit de SNL-monitoring en -rapportages beter te gebruiken. De provincie maakt namelijk ook beoordelingen van de gebieden via eigen interne kwaliteitsbeoordelingen en evalueert het beheer van de natuurterreinen. Dit gebeurt helaas grotendeels los van de beoordelingen door de terreinbeheerders. De provincie wordt nog niet standaard betrokken bij de beoordelingen van de beheerders en andersom krijgen de beheerders ook de provinciale beoordelingen die het team monitoring maakt, nog niet standaard toegestuurd. De resultaten van onze eigen monitoring beperken zich tot kaartanalyses per onderwerp, waarbij een nadere toelichting en duiding vaak ontbreekt. Bovendien is deze monitoring erg grofmazig, omdat we de kwaliteit van een beheertype voor een heel beoordelingsgebied maken. Dan weten we dus hoe de gemiddelde kwaliteit is van dat type, maar dat zegt uiteraard niet voldoende om conclusies te trekken. Informatie van de teams water, stikstof en Natura 2000 wordt niet standaard betrokken bij de beoordelingen. Ook het team water beschikt over veel gegevens, bijvoorbeeld van grondwatermeetnetten, die heel zinvol zouden zijn bij het maken van beoordelingen. Inmiddels zijn we wel bezig met een nieuwe werkwijze waarbij we via een verbeterde RNN-rekenmodule aan de hand van gridcelanalyse meer te weten komen over de kwaliteit van de natuur per terrein en niet meer alleen iets te weten komen over de kwaliteit van een heel beoordelingsgebied. Op zich is dat heel positief en gaan we daar veel aan hebben. Maar we realiseren ons tegelijkertijd dat dit lijkt op meer controle op het werk dat de terreinbeheerders uitvoeren. Die spanning zien wij wel degelijk en we moeten te allen tijde zien te voorkomen dat de beheerders ons alleen in de controlerende rol gaan zien. Wij willen juist het Goede Gesprek blijven voeren, maar dan op basis van nog meer goede gegevens. Dat zal de natuurkwaliteit ten goede komen.

h.dijkman@fryslan.frl